

ня мов перце. Тому схилив ся і держав ся обіруч його гривни.

Він уже був певний, що Татарин його не здогонить. Та нараз щось його заболіло за лівою лопаткою, начеб. ножем різнув. Хлопець поспотрівав рукою. Зза плеча звисала стріла, що зачепилась стрілкою за жупан. Павлусь почув, як щось теплого плило йому по спині і дуже сього налякав ся. Але чути було, як тупіт погоні втихав.

На дворі стало на світ заносити ся, коли Павлусь опинив ся над рікою Самарою. Нечуючи за собою погоні, здержав коня. Через ріку пустив ся кінь виплав. Павлусь чув від дідуса нераз, що особливе татарський кінь вміє по майстерськи плавати, і не лякав ся ні раз, що кінь утопить ся. Кінь форкав, підгулькуючи в гору, поки не доплив до другого берега. Тут видряпав ся на суше і так сильно потряс собою, що трохи хлопця з себе не струтив.

Настав ясний день. Павлусеві здавало ся тепер, що йому грозить більша небезпека, чим в ночі. Тепер його з усіх видно.... Татарва снуєть ся по степу, його побачать певно піймають.

Його напав страх. В його уяві Татарва була такою силою, що її ніхто не переможе. Дідусь розказував йому, як козаки били Татар; та ось він бачив, як Татарві нічого не спалося, і дідусь і багато других дужих козаків полягло. Він знову став втікати, хоч сам не знав, куди і до кого, але лише даліше від сього старшого пекла, в якому він не давно був.

Він віхав у широкий степ.

---

## II.

Що се: степ, про який у піснях співають?

Уявіть себе малим, дуже малим чоловіком, оттак як палець завбільшки. Уявіть собі, що вас — того маленького чоловіка — поставили на широкому рівному оболоні, на якій із рідка стоять зарослі травою старі муравельники. Оболоня вкрита травою, що вам сягає пояса. Між травою цвіти аж хапають за очі своїми красками; а гляньте докруги себе... Ніде краю не видно. Обрій неба наче вижобле